

UWAGI do propozycji zmian w podstawie programowej

KONSULTACJE PUBLICZNE

Agnieszka Pawlik-Regulska

JĘZYK POLSKI

Szkoła podstawowa kl. IV-VIII

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

KLASY IV-VI

I. 1. 2 Brak rozróżnienia na **prozę realistyczną, fantastycznonaukową i utwory fantasy**

→ terminy powinny pozostać, gdyż są potrzebne przy omawianiu takich lektur jak „Hobbit czyli tam i z powrotem”, opowiadania Stanisława Lema, jednego z najbardziej znanych polskich pisarzy na świecie.

I 1.3. skrajnie zubożenie znajomości **typów powieści**, których rozpoznanie nie jest kłopotliwe dla ucznia i stanowi jedną z podstawowych umiejętności czytelnicych oraz jest zachętą do samodzielnych lektur → terminy powinny pozostać.

I.1.3. rezygnacja z umiejętności rozpoznawania takich gatunków literackich jak **dziennik, pamiętnik.**

→ Dziennik i pamiętnik to formy ukazujące bogactwo wewnętrzne autora, skłaniające do autorefleksji, powinny się pojawić i być zachętą do prowadzenia własnych tego typu zapisków; uczniowie chętnie piszą dziennik lub pamiętnik, wcielając się w bohaterów literackich.

I. 1.6 Uczniowie nie będą rozpoznawać **liczby sylab w wersie** i badać związku jej powtarzalności [lub celowych niezgodności] z melodyką utworu, co bardzo zuboży świadomy odbiór poezji [nie będzie znane pojęcie np. 8- czy 13-zgłoskowca!]. Uniemożliwi to samodzielne próby poetyzowania wg tradycyjnych zasad wersyfikacji – powinno pozostać.

I 1.16 Usunięcie „**określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi**”- usunięcie jednej z kluczowych funkcji czytania, jaką jest zestawienie i porównanie świata wewnętrznego bohatera literackiego [przeżycia, uczucia, motywacje etc.] z osobistym doświadczeniem ucznia – powinno pozostać w celu pobudzenia go do refleksji, jego wzbogacenia i rozwoju.

I 2.9 Usunięcie kluczowych elementów rozpoznawania **cech dzieła filmowego** to radykalne zubożenie umiejętności świadomego odbioru tekstu kultury → dzieci oglądają dużo filmów i od pierwszych klas szkoły podstawowej należy uczyć je mądrej analizy dzieła filmowego i krytycznego podejścia do budowanej przez reżysera kreacji świata przedstawionego.

II 1.7 i II 1.11 Rezygnacja z **rozumienia funkcji i sensu stosowania środków językowych** [stopniowanie, rodzaje wypowiedzeń] do opisu świata → skutek: ograniczenie umiejętności ucznia jedynie do rozpoznawania środków językowych, brak nakierowania na rolę, jaką powinien pełnić język.

Uzasadnienie: Powyższe zmiany programowe są skrajnie nienowoczesne, to powrót do mechanicznego odtwarzania wiedzy. Brak jest oczekiwania stosowania przez ucznia informacji w praktyce i przetwarzania zdobytej wiedzy, a także krytycznego odbioru tekstów kultury.

Lektury obowiązkowe – powinny pozostać:

- **Adam Mickiewicz „Powrót taty”** – łatwy w recytacji, umożliwia dramę; brak uzasadnienia dla usunięcia;

- **Należy przywrócić wybrane wiersze Władysława Belzy**
Uzasadnienie: „Katechizm polskiego dziecka” to utwór, na którym wychowały się całe pokolenia Polaków, który budował polską tożsamość narodową.

Klasy VII-VIII

I 1.2. rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym ~~– pamiętnik~~ → Literatura pamiętnikarska to obszerny dział literacki, dzięki któremu poznajemy autentyczne doświadczenia poprzednich pokoleń, **należy zostawić pamiętnik i warto też dodać tu dziennik.** Uczniowie chętnie czytają książki dla młodzieży, które zawierają fragmenty dziennika, co inspirowa ich do redagowania samodzielnie takich form wypowiedzi.

II 2. 1 – należy pozostawić pojęcie skrótu i skrótownica (bez wprowadzania ich typów) oraz ukazać różnice pomiędzy nimi i zasady poprawnej odmiany, a także zapisu → To element użytkowy języka, wiedza, która przyda się w zastosowaniu praktycznym.

Lektury obowiązkowe:

- **przywrócić „Śmierć Pułkownika” Adama Mickiewicza** → Ten piękny wiersz ukazujący topos śmierci wodza, żołnierza jest okazją do rozmowy zarówno o *ars moriendi* i oddawaniu życia za Ojczyznę, jak i dzielnych Polkach, takich jak Emilia Plater, które dawnie angażowały się w walkę za Ojczyznę, a teraz również wstępują do służb mundurowych.
- **Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz” w całości** – uczniowie w trakcie nauki na wszystkich poziomach edukacyjnych powinni poznać całość „Pana Tadeusza”. Jeśli w tym momencie nie można przesunąć go do szkoły ponadpodstawowej, należy przywrócić go w całości w kl. VII-VIII.

Warunki i sposób realizacji

- należy pozostawić w lekturach dodatkowych nowele: „Janka Muzykanta” Henryka Sienkiewicza i „Katarynkę” Bolesława Prusa

Uzasadnienie: Są to teksty przystępne, niezbyt długie, które podejmują ważną problematykę i są egzemplifikacją złotego okresu polskiej nowelistyki. Mogą stanowić również wzór dla uczniów i pomoc w szlifowaniu własnego warsztatu pisarskiego dzięki umiejętności określenia punktu kulminacyjnego, zwrotów akcji, puenty, które to elementy twórcze oceniane są podczas egzaminu ósmoklasisty w formie opowiadania.

- Należy pozostawić zapis: „wybrane przez nauczyciela”, aby podkreślić autonomię nauczyciela w doborze środków i metod nauczania w myśl art. 12 pkt 2 Karty Nauczyciela.

JĘZYK POLSKI

ZAKRES PODSTAWOWY I ROZSZERZONY – LO i Technikum

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I 2.4 ZAKRES PODSTAWOWY: określa wpływ starożytnego teatru greckiego na rozwój sztuki teatralnej – **przywrócić**

Uzasadnienie: Nie da się omawiać dzieł dramatycznych z późniejszych epok literackich, nie odwołując się do początków teatru, nie pokazując pewnej ciągłości, a także przemian gatunków. Kultura i literatura grecka jest jednym z fundamentów naszej cywilizacji śródziemnomorskiej.

II 2.5 ZAKRES PODSTAWOWY: zostało skreślone: określa rodzaje zapożyczeń i sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok; odnosi wskazane zjawiska do współczesnej

polszczyzny; – pozostawić: rozpoznaje zapożyczenia oraz sposób ich funkcjonowania w polszczyźnie różnych epok i rozumie ich funkcje

Uzasadnienie: Aby uczniowie lepiej zrozumieli zjawisko zapożyczeń językowych, należy ukazać je w kontekście historycznym.

II 2.8 ZAKRES ROZSZERZONY: określa cechy stylu wypowiedzi internetowych oraz wartościuje wypowiedzi tworzone przez internautów – pozostawić

Uzasadnienie: ze względu na potrzebę przywracania poprawności językowej, zwłaszcza w tekstach pisanych, pożyteczne jest porównywanie materiału z internetu (wypowiedzi bliższe mentalności i codziennej praktyce młodzieży) z tekstami literackimi.

LEKTURY

- Nie ma potrzeby wykreślać nic z listy lektur uzupełniających i w szkole podstawowej, i szkole średniej.

LEKTURA OBOWIĄZKOWA

ZAKRES PODSTAWOWY:

- Można wykreślić „**Odprawę posłów greckich**” Jana Kochanowskiego.

Należy pozostawić następujące teksty:

- **„Kwiatki św. Franciszka”**

Uzasadnienie: Postać św. Franciszka wywarła olbrzymi wpływ na średniowieczną Europę, a jego podejście do natury dało początek nowoczesnemu postrzeganiu świata przyrody.

- **Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz” w całości!!!**

Uzasadnienie: Do tej pory „Pan Tadeusz” omawiany był w kl. VII-VIII szkoły podstawowej w całości i słuszne jest zrezygnowanie z tego pomysłu. Jednak niedopuszczalne jest, aby maturzysta znał tylko fragmenty utworu, który został epopeją narodową i jest perłą polskiego romantyzmu, a czytany był przez Polaków nie tylko w Polsce, ale na całym świecie i do tej pory bardzo doceniany jest przez polską Polonię. Przetłumaczony na ponad 30 języków uważany jest wśród literaturoznawców zagranicznych za „encyklopedię polskości” i zestawiany z wielkimi dziełami literatury europejskiej, takimi jak „Iliada”, „Odyseja”, „Boska komedia” czy epos J. W. Goethego „Herman i Dorota”.

- **Wiliam Szekspir „Romeo i Julia” JEST W UZUPEŁNIAJĄCYCH**

Uzasadnienie: Poznanie losów kochanków z Werony pozwala uczniom wkroczyć w krąg kanonów literatury europejskiej, do której odwołuje się współczesna kultura, czego wyrazem jest kilkanaście adaptacji filmowych dramatu, z czego ostatnia w reżyserii Stevena Spielberga „West Side Story”) powstał w 2021 roku. Trudno wyobrazić sobie młodego człowieka, który nie wie, skąd się wzięli Romeo i Julia i ich historia miłosna, która jest jedną z najważniejszych w całej literaturze

- **„Kroniki” Galla Anonima (fragmenty)**

Uzasadnienie: Bez ukazania wzorców osobowych rycerza, władcy i świętego nie ma możliwości zaprezentowania pełnego obrazu epoki średniowiecza. Ponadto jeśli chodzi o „Kroniki”, jest to jedyny tekst kronikarski poznawany przez uczniów w całym cyklu kształcenia, podczas którego powinni się dowiedzieć, skąd czerpiemy wiedzę o początkach państwa polskiego.

- **Jan Chryzostom Pasek, „Pamiętniki” (fragmenty):**

Uzasadnienie: omówienie z uczniami choć niewielkich fragmentów pozwoli ukazać cechy sarmatyzmu konieczne do zrozumienia innych lektur, np. „Pana Tadeusza” czy „Potopu”.

- **F. Karpiński, przykład sielanki**

Uzasadnienie: Skoro w języku codziennym pojawiają się sformułowania „sielankowy nastrój, atmosfera”, „to taka sielanka”, oczywiste jest, że młody człowiek powinien w szkole dowiedzieć się, czym jest sielanka, kiedy i kto ją tworzył, powinien poznać gatunek i konwencję sentymentalną jako uzupełnienie klasycyzmu oświeceniowego;

- **Adam Mickiewicz „Konrad Wallenrod”**

Uzasadnienie: Jest to kluczowy utwór dla zrozumienia pewnego typu myślenia romantycznego, a także dylematu tragicznego w wydaniu nowożytnym.

- **Witold Pilecki „Raport Witolda” – przenieść do lektur obowiązkowych z uzupełniających ZOSTAŁO W UZUPEŁNIAJĄCYCH**

Uzasadnienie: Byłoby to dobre uzupełnienie dla „Opowiadań” Tadeusza Borowskiego, które przedstawiają „człowieka zlagrowanego”, poprzez ukazanie obozu koncentracyjnego z perspektywy oficera, który świadomie podjął się misji przebywania w Auschwitz, by przekazać władzom meldunek o tym, co tak naprawdę dzieje się w obozie.

- **wybór wierszy Tadeusza Gajcego**

Uzasadnienie: Wiersze Gajcego są bardzo dobrym uzupełnieniem dla poezji K. K. Baczyńskiego, odzwierciedlając nieco inną wrażliwość poetycką i dopełniając obraz czasu wojny ukazany oczyma poetów pokolenia Kolumbów.

Przenieść z lektur obowiązkowych do uzupełniających (zamiast je w ogóle wyrzucić) następujące utwory:

- **Wergiliusz, „Eneida” (fragmenty);**
- **św. Augustyn, „Wyznania” (fragmenty);**
- **św. Tomasz z Akwinu, „Summa teologiczna” (fragmenty);**

Uzasadnienie: Literatura starożytna to kanon, który dobrze jest znać i który stanowi podstawę kultury śródziemnomorskiej. Z kolei św. Augustyn i św. Tomasz, to nie tylko święci, ale przede wszystkim wielkie umysły doby oświecenia, filozofowie i myśliciele, którzy przyczynili się do rozwoju filozofii i piśmiennictwa europejskiego. Jeśli rezygnujemy z obowiązku omawiania tych lektur, dajmy możliwość nauczycielowi omówienia ich jak dopełnienie lektur obowiązkowych.

Warunki i sposób realizacji

LEKTURY UZUPEŁNIAJĄCE - pozostawić:

- **Maria Konopnicka, wybór wierszy**

Uzasadnienie: Maria Konopnicka to ważna poetka i autorka książek dla dzieci, a także twórcza „Roty”, która aspirowała do roli hymnu narodowego i dla wielu Polaków w czasie zaborów takim hymnem była. Niedopuszczalne jest zupełne usunięcie nazwiska tej poetki z podstawy programowej. Nie ma bowiem również żadnego jej utworu w podstawie programowej dla szkoły podstawowej.

- **Tadeusz Peiper, wybór wierszy**

Uzasadnienie: Nauczyciel powinien mieć możliwość omówienia twórczości założyciela Awangardy Krakowskiej, choć nie będzie do tego zobowiązany.

- wybór wierszy **Anny Kamińskiej, Anny Świrszczyńskiej, Julii Hartwig, Stanisława Grochowiaka, Ryszarda Krynickiego, Edwarda Stachury, Adama Zagajewskiego**, wybór wierszy

Uzasadnienie: Nie ma potrzeby usuwać żadnych utworów z lektur uzupełniających. Wierszy powyższych poetów nie trzeba rekomendować. Można jedynie ubolewać, że nie będzie dla nich miejsca wśród lektur obowiązkowych.

- **Stefan Wyszyński „Zapiski więzienne”, Jan Paweł II „Przekroczyć próg nadziei” (fragmenty), „Fides et ratio” (fragmenty), „Tryptyk rzymski”,**

Uzasadnienie: Zarówno Jan Paweł II, jak i kardynał Wyszyński to nie tylko przedstawiciele Kościoła, ale przede wszystkim polscy patrioci, mężowie stanu i wielkie umysły. Karol Wojtyła to ponadto utalentowany poeta i dramaturg. Trudno odmówić im wkładu do polskiej myśli, a także literatury, dlatego zdecydowanie należy pozostawić nauczycielom możliwość omówienia fragmentu ich twórczości

ODNIESIENIE SIĘ DO „MANIFESTU POLONISTÓW: Grzeczni... już byliśmy!”

- Należy pozostawić **„W pustyni i w puszczy”** najlepiej w całości lub chociaż we fragmentach.

Uzasadnienie: Jest to jedna z pierwszych polskich powieści przygodowych dla młodzieży, którą uczniom się dość dobrze czyta.

- Pozostawić **„Zemstę”**

Uzasadnienie: Aleksander Fredro to jeden z najwybitniejszych polskich komediopisarzy; powiedzonka z „Zemsty” weszły do obiegu – trudno sobie wyobrazić, żeby Polak nie znał słów „Hej, Gerwazy, daj gwintówkę...” czy „Mociumpanie”.

- Pozostawić **„Panią Twardowską”**

Uzasadnienie: Utwór barwny, ciekawy, nawiązujący do znanej polskiej legendy.

- Pozostawić **„Sonety krymskie”**

Uzasadnienie: Uczniowie chętnie uczą się na pamięć jednego sonetu, tekst nie jest trudny w przyswojeniu i omówieniu.

- Pozostawić **„Potop” Henryka Sienkiewicza**

Uzasadnienie: Trylogia Sienkiewicza jest elementem naszego kodu kulturowego.

- Nie przenosić na poziom rozszerzony **„Boskiej komedii”**

Uzasadnienie: w kulturze jest bardzo wiele odwołań do tego tekstu, jest to dzieło znaczące w polskiej kulturze.

- Pozostawić w „Tren IX” i „Tren XIX” Jana Kochanowskiego

Uzasadnienie: „Tren IX” jako krytyka stoicyzmu jest konieczny dla zrozumienia kryzysu światopoglądowego poety, „Tren XIX” to zwieńczenie cyklu, wyjaśnienie, do czego doszedł poeta.

- Pozostawić **listę lektur uzupełniających.**

Uzasadnienie: Przydatna, aby czerpać inspirację, a nie jest przecież obowiązkowa.

Warszawa, 12.05.2024